

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No: 6992/18

Musa KAYA / TÜRKİYE

ve diğer 3 başvuru

(bk. ekli liste)

Başkan

Aleš Pejchal,

Hâkimler

Egidijus Kūris,

Carlo Ranzoni,

ve *Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla, 19 Ocak 2021 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), karar ekinde bulunan tabloda belirtilen tarihlerde yapılan yukarıda ifade edilen başvuruları dikkate alarak, gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2021. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuran tarafların listesi ekte yer almaktadır.

A. Davanın Koşulları

2. Davanın kendine özgü koşulları, başvuranlar tarafından ifade edildiği şekilde, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

3. Başvuranlar, Türkiye’de farklı cezaevlerinde tutuklu bulunmaktadır. Başvuranlar hükümlü statüsündedirler. Duruma göre değişmekle birlikte, sırasıyla, 5275sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un)“ 5275sayılı Kanun”(68. maddesinin3 .fıkrası ve/veya Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğü’n)“Tüzük”) 123. maddesi gereğince, cezaevi idareleri tarafından başvuranların, içeriklerinin rahatsız edici olduğu kanısına varılan mektup ve/veya fakslarının, alıcılarına gönderilmeleri reddedilmiştir.

4. İhtilaf konusu mektup ve faksların kopyaları, Mahkeme önünde derdest olan tüm dava dosyalarına eklenmemiştir. Bu yazışmaların içerikleri hakkında karar vermesi istenilen ulusal mahkemelerin vermiş olduğu kararlarda, yazışmaların bazı kısımları belirtilmiştir. İhtilaf konusu mektuplarla ilgili bilgiler, mektupların içerikleri ve alıcıları sırasıyla aşağıda açıklanmıştır.

1. İhtilaf Konusu Mektuplar/Fakslar

a) 6992/18 No.lu Başvuru

5. Başvuran, Türkiye Mimarlar ve Mühendisler Odası Başkanlığına yazdığı yazının faks yoluyla gönderiminin reddedilmesinden şikâyet etmektedir. Bu yazı aşağıdaki ifadeleri içermektedir:

“Merhaba, Kürdistan’da AKP tarafından başlatılan katliam operasyonları, ‘doğrudan katliama’ dönüşmüş, insani ve ahlaki sınırları aşmıştır. ‘Tanklar başımızın üstündeki evleri yıkıyor, şimdi bir duvar yıkıldı, nefes alamıyoruz’ diyen bir Kürt milletvekilinin

KAYA/TÜRKİYE VE DİĞER BAŞVURULAR

sesinin parlamentoda duyulmasına bile izin verilmiyor. Bu vahşeti durdurmak için açlık grevi başlattık. ”

b) 6997/18 No.lu Başvuru

6. Başvuran, Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi eski üyesi olan bir profesöre yazdığı yazının faks yoluyla gönderiminin reddedilmesinden şikâyet etmektedir. Bu yazı aşağıdaki ifadeleri içermektedir:

“Üç ay önce Kürdistan’da başlayan savaş gerçek bir katliama dönüştü. Her gün tanklar ve obüslerle onlarca sivil insanın yaşamına son verilirken, sokağa çıkma yasasıyla birlikte kırk gündür insanlar gruplar halinde hapsedildi. Cesetlerin sokaklarda insanların gözlerinin önünde durması ve bu durumun günlerce devam etmesi insanlık tarihinde rastlanılan ender bir işkence biçimidir. Türk Hükümeti şu anda bir milletin tamamını işkence yaparak öldürmekte, göçe sürüklemekte ve Kürdistan’ı boşaltmaktadır. Hükümet bunu yaparken, insanlığın henüz tanık olmadığı bir işkence yöntemi olarak cesetleri kullanmaktadır. CPT’nin bu insanlık dışı vahşet karşısında sesini yükseltmesini bekliyoruz. ”

c) 45187/18 No.lu Başvuru

7. Başvuran, DİSK’e (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) göndermek istediği bir mektubun, PEN Yazarlar Derneği’ne göndermek istediği bir faksın ve bir gazetenin temsilcisi olan bir şahsa göndermek istediği bir faksın alıcılarına iletilmemiş olmasından şikâyetçidir.

8. İlk yazışma aşağıda belirtilen kısımları içermektedir:

“Kürdistan’da başlatılan savaş tehcir ve katliam düzeyine ulaşmıştır. Bütün savaşlarda olduğu gibi, bu savaşın yükü, kurşunları, cephanesi, yoksulların, işçilerin ekmeğinden [çıkarılmaktadır]. DİSK olarak bu savaşa karşı tutumunuz ve duruşunuz halkların ortak kaderi için belirleyici olacaktır. Bu savaşa dur demek, sadece sömürüye son vermek değil, aynı zamanda vahşete, soykırıma, tehcire ve insanlığa karşı işlenen suçlara da son demek olduğu için, daha güçlü bir dur çığına ihtiyaç var. İşçilerin, (...) katleden bu faşist saldırıya son verecek güce ve iradeye sahip olduğu kesindir.”

9. İkinci yazışma aşağıda belirtilen kısımları içermektedir:

KAYA/TÜRKİYE VE DİĞER BAŞVURULAR

“(…) AKP Hükümeti tarafından Kürdistan’da başlatılan operasyonlar, savaş durumunu aşır, bir katliama dönüşmüştür. Kış koşullarında, on binlerce Kürt’ün evleri tanklar, bombalar ve buldozerlerle yerle bir edildi, yüz binlerce Kürt göç etmeye zorlandı ve binlerce Kürt öldürüldü. Burada olanlar Gazze’de olsaydı milyonlarca insan ayağa kalkardı/Türk toplumu, “Kürt kardeşinin” yok olmasını keyifle seyrediyor. Geçtiğimiz günlerde Hükümet yanlısı bir gazete, Türk ordusunun Cizre’de bombaladığı iki binada 60 kişinin yaralandığını yazdı. Bu bir insanlık suçudur. Bu bir vahşettir. Bu vahşet, tarihin zirvesine kaydedilmesi gereken bir durumdur. Bu vahşet karşısında sessiz kalmak, bu suça ortak olmaktır. Sizi ve kendilerine insan diyen herkesi, insanlığın vurulduğu yere insanlık adına ses vermeye davet ediyorum.”

10. Üçüncü yazışma aşağıda belirtilen kısımları içermektedir:

“ Talatçılar, savaş sırasında iç sıkıntılar yaşamamak için, göç yolunda milyonlarca Ermeni’yi topraklarından yoksun bırakarak öldürdüler. Şimdi Tayyipçiler, tamamen aynı şeyleri Kürtlere yapıyorlar. 100 yıl önce, tehcir yollarında bulunan Ermeniler ‘su!’ diye inlerken, 100 metre ötedeki suya ulaşmak isterken, kendilerini Talat’ın askerlerinin namlu ve dipçikleriyle karşı karşıya buldular. 100 yıl sonra, şimdi Kürtler bodrumlarda ‘su, su!’ diye inliyor. Onlara bir bardak su getirmeye çalışanlar, Tayyip’in askerlerinin namlu ve dipçikleriyle yere serilmektedir. ”

“ Biri ona seni seviyorum dediğinde, sevinçten havaya uçuyor. Bunu söyleyen kişinin elindeki kanın henüz kurumamış olması, tüfeğinden çıkan barut kokusunun dağılmamış olması, öldürdüğü çocuğun cesedinin henüz gömülmemiş olması önemli değildir. ”

d) 2468/19 No.lu Başvuru

11. Başvuran, Uluslararası Af Örgütü’ne bir yazı ve Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı’na iki başka yazıyı faks yoluyla göndermek istemiştir. Başvurandan gelen ilk yazı ile birlikte diğer tutuklulardan gelen yazıları inceleyen cezaevi mektup inceleme komisyonu, söz konusu yazılarda özet olarak aşağıda belirtilen iddiaların yer aldığı gerekçesiyle gönderilmesini reddetmiştir:

“Kürt halkı büyük güçlerin siyasi ve ekonomik çıkarları için feda edilmektedir, bu çıkarlar sebebiyle bir koloni olarak bırakılmıştır, Kürt halkı yüz yıldır bir soykırıma maruz kalmaktadır ve bir kültürleşmeden geçmektedir, 40 yıldan uzun süredir, Türk Devleti, Kürt halkına soykırım yapmaktadır, 1990’lı yıllarda binlerce köy yakılmış,

17.000 kişi Devlet tarafından öldürülmüştür, büyük Türk Devleti Kürt halkına soykırım yapmıştır, Kürt şehirleri kuşatma altına almış, tanklarla bombalamış ve helikopterlerle vurmuş, sivil halkı, hatta 15 günlük bebekleri ve 75 yaşından büyük insanları öldürmüştür, ölenlerin cesetleri ayaklar altına alınmış, cesetler sokaklarda çürümeye bırakılmıştır, (...) bütün bunlar sessizce yapılmıştır ve Kürt halkı yok edilecektir. ”

12. Cumhurbaşkanlığına yazılan iki yazı özellikle aşağıdaki kısımları içermektedir:

“(...) Suruç'ta Işid çeteleri (...) sivilleri katletmiştir (...) Kürt halkını hedef alan konuşmanız, saldırılar için psikolojik bir temel hazırlamaktadır (...) kişisel egonuzla siyasete hükmetme şekliniz (...) saldırılardan sizi sorumlu tutuyoruz. Bu tavırdan ve bu çizgiden vazgeçilmezse, olacakların sorumlusu Cumhurbaşkanı ve AKP Hükümeti olacaktır (...) Kadınların ve çocukların bedenleri yerdeyken, nefret söylemlerinden kaçınmamanız (...) Işid ile gizli bağınız (...) katliamın sorumluları, bu saldırılara temel oluşturanlardır (...) bunu asla unutmayacağız.”

2. Ulusal Mahkemeler Önünde Görülen Dava

13. Başvuranlar, yetkili ulusal mahkemeler önünde cezaevi idaresinin kararlarına karşı itirazda bulunmuşlardır.

14. Yetkili ulusal mahkemeler (İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi), ihtilaf konusu kararların usule ve kanuna uygun olduğu kanaatine vararak, bu başvuruları reddetmişlerdir. Bu mahkemeler tarafından söz konusu kararlara gerekçe gösterilen nedenler arasında, duruma bağlı olarak incelenen mektupların şu hususları içermesi de bulunmaktadır: - yanlış, yanıltıcı ve/veya aşağılayıcı nitelikte bilgiler, - ve/veya bir terör örgütünün talimatına ilişkin sözler, - ve/veya yanıltıcı, hakaret eden ve kişileri hedef gösteren sözler, - ve/veya kişileri ve kurumları paniğe itecek sözler, ve/veya bölücülüğü teşvik edecek nitelikte ifadeler, – ve/veya halkı kin ve düşmanlığa itmeye yönelik sözler. İnfaz Hâkimliği, bazı durumlar için, doğrudan Sözleşme'nin 8. maddesine ve bu maddeden doğan ilkelere atıfta bulunmuştur.

15. Başvuranların adli yardımdan faydalanmasını kabul eden Anayasa Mahkemesi, duruma göre, Mahkeme ve/veya kendi içtihatları bakımından mevcut farklı hak ve menfaatler arasında bir denge gözeterek, sırasıyla terör faaliyetlerine yönelik olarak hazırlanmış mektuplar bakımından terör suçundan mahkûm edilen kişilerin rehabilite edilmeleri gerektiğini, cezaevinde güvenliği ya da disiplini, düzenin korunması ve ceza gerektiren suçların önlenmesi gerekliliklerini dikkate alarak, özellikle duruma göre, Anayasa tarafından güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere yapılan bir müdahalenin bulunmadığı veya müdahalenin, Anayasa'nın ihlalini teşkil eden bir nitelikte olmadığı kanaatine vararak, bu yargı kararlarına karşı yapılan başvuruları reddetmiştir.

B. İlgili İç Hukuk Kuralları ve Uygulaması

16. Somut olaya ilişkin iç hukuk kuralları, *Mehmet Nuri Özen ve diğerleri/Türkiye* (no. 15672/08, 11 Ocak 2011, §§ 30-33) kararında açıklanmaktadır.

17. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 13 Kasım 2019 tarihinde (1360. Delegation Komitesi toplantısında), tutukluların yazışmalarının denetimine ilişkin olarak Mahkeme tarafından Türkiye aleyhinde açılan 13 davada verilen kararların icrası hakkında CM/ResDH (2019)306 sayılı kararı kabul etmiştir. Bu kararda, Bakanlar Komitesi, Türk Hükümetinin “bu davalarda, Sözleşme'nin 46. maddesinin 2. fıkrası gereğince görevlerini yerine getirdiği” sonucuna varmış ve incelemenin sonlandırılmasına karar vermiştir. Kararda, Hükümet tarafından ibraz edilen, özellikle aşağıda belirtilen kararların icrası için kabul edilen tedbirlerin belirtildiği, gözden geçirilmiş eylem raporuna (DH-DD(2019)479-rev sayılı belge) atıfta bulunmaktadır:

“ (...)

III. Genel Tedbirler

A. Genel Yazışmalar

KAYA/TÜRKİYE VE DİĞER BAŞVURULAR

(...)

20. Öncelikle, mevcut mevzuata uygun olarak, cezaevi mektup okuma komisyonu, yazışmanın içeriğinin sakıncalı olduğu kanaatine varırsa, yazışmayı 24 saat içinde disiplin komisyonuna bildirir. Disiplin Komisyonu, mektubu inceler. İçeriği nedeniyle mektubu göndermemeye veya teslim etmemeye karar verirse, hükümlüyü bilgilendirir (Tüzüğün 123. maddesi ve 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesi). Hükümlü, 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 5. maddesinde öngörülen süre içerisinde (15 ve 30 gün), infaz hâkimliğine itirazda bulunabilir. İnfaz hâkimliği, bu itirazla ilgili kararını yedi gün içinde vermek zorundadır. İnfaz hâkimliği, ilgili Cumhuriyet savcılığının görüşünü almalıdır ve gerekli görüldüğü takdirde, aynı Kanun'un 6. maddesine göre başka incelemeler yapabilir. İlgili, infaz hâkimliğinin kararına Ağır Ceza Mahkemesi önünde itirazda bulunabilir.

(...)

22. Dolayısıyla, 5275 sayılı Kanununun 68/3 maddesine göre, hükümlülerin yazışmalarına sadece istisnai durumlarda müdahale edilebilir. Söz konusu madde, tutuklulara gönderilen mektup, faks ve telgrafların cezaevinde düzen ve güvenlik açısından tehdit oluşturması, görevli memurları hedef olarak göstermesi, terör örgütleri veya suç örgütleri arasında iletişim sağlaması, sahte veya kişilerde ya da kurumlarda paniğe neden olabilecek veya tehdit ya da hakaret içerebilecek yanıltıcı bilgiler içermesi durumunda, hükümlülere teslim edilmemesini öngörmektedir. Aynı şekilde, hükümlüler tarafından hazırlanan benzer unsurlar, muhataplara gönderilmez.

23. Ayrıca mevcut Cezaevleri Yönetmeliğinin 91/3. maddesinin metni de bu açıdan benzerdir.

24. Mektupların imha edilmesine ilişkin olarak, eski Yönetmeliğin 147. maddesine göre, Disiplin Komisyonu mektupları yok etme veya sansürleme yetkisine sahipti. Ancak, mevcut Cezaevleri Yönetmeliğinin 123. maddesi, cezaevi yetkililerine böyle bir hak tanımamaktadır. Mektubun içeriğinin Disiplin Komisyonu tarafından sakıncalı bulunması durumunda, hükümlü bu karara infaz hâkimliği nezdinde itiraz edebilmektedir.

Mektubun kısmen sakıncalı olduğunun tespit edilmesi durumunda, sadece ilgili kısım sansürlenmektedir. Mektubun tamamen sakıncalı bulunması durumunda, teslim edilmez veya gönderilmez. Ancak her halükarda mektup, cezaevi yetkilileri tarafından

KAYA/TÜRKİYE VE DİĞER BAŞVURULAR

imha edilemez. Bu tür mektuplar, olası ulusal ve uluslararası adli işlemlerde kullanılmak üzere cezaevi yetkilileri tarafından saklanır.

(...)

F. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru

60. Yetkililer, AYM içtihatlarının, hükümlülerin yazışmalarıyla ilgili Sözleşme standartlarına uygun olduğunu belirtmek ister. Örneğin, AYM, Murat Türk (başvuru no. 2016/2826, nihai karar 20/09/2018) ve Keyfo Başak (başvuru no. 2015/17258, nihai karar 20/09/2018) davalarında, cezaevi yetkilileri tarafından başvurana gönderilen mektuplara yapılan müdahalelerin, içeriklerinin kamu güvenliğini tehlikeye atmaması ya da bireyler veya kurumlar aracılığıyla paniğe neden olabilecek yanlış bilgiler içermemesi nedeniyle demokratik bir toplumda aşırı olduğuna karar vermiştir. AYM ayrıca, ihlallerin sonuçlarının telafi edilmesine karar vermiştir. Bu bağlamda söz konusu mektuplar, başvuranlara iletilmiştir.

61. AYM diğer taraftan, bazı davalarda, özellikle Vechettin Tok (başvuru no. 2015/17131, nihai karar: 20.09.2018), Cumali Karsu (başvuru no. 2014/971, nihai karar: 19.4.2017) ve Veysel Kaplan (başvuru no. 2013/1830, nihai karar: 18.11.2015) davalarında, kamu güvenliğini tehlikeye atmaması ya da bireyler veya kurumlar aracılığıyla paniğe neden olabilecek yanlış bilgiler içermemesi nedeniyle hükümlüler tarafından gönderilen mektuplara yapılan müdahalenin, aşırı, orantısız olduğu ve demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatine varmıştır.

62. AYM, Kahraman Güvenç (2) (başvuru no. 2013/2260, nihai karar 4.2.2016) hükümlü tarafından bir yayıncıya gönderilen mektuba yapılan müdahalenin, bu tür bir müdahale için yeterli gerekçenin bulunmaması nedeniyle orantılı olmadığı sonucuna varmıştır. AYM, kararında *Silver/Birleşik Krallık (5947/72)* ve *Fazıl Ahmet Tamer/Türkiye (6289/02)* kararlarına atıfta bulunmuştur. AYM ayrıca, müdahalenin olumsuz sonuçlarının ortadan kaldırılmasına karar vermiştir.

63. AYM, Zeyni Arat (başvuru no. 2013/3951, nihai karar 18.2.2016) kararında, başvuranın başka bir tutuklu hükümlüye gönderdiği mektubun, terör örgütleri üyeleri arasında iletişim kurma ve teröristleri övme amacı taşıdığı gerekçesiyle, alıcısına gönderilmediğini tespit etmiştir. AYM, makamlar tarafından bu karara gerekçe gösterilen sebeplerin, yeterli olmadığı, bu türden bir müdahalenin orantısız olduğu ve demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatine varmıştır. AYM ayrıca, olumsuz sonuçların ortadan kaldırılmasına karar vermiştir.

64. Musa Kaya (4) (başvuru no. 2013/3828, nihai karar 1.12.2015) ve Musa Kaya (3) (başvuru no. 2013/2350, nihai karar 14.10.2015) davalarında, başvuranın, bir gazeteye yazdığı mektubunun cezaevi makamları tarafından alıcısına gönderilmediğinden şikâyetçi olmuştur. AYM bu davalarda, müdahalenin gerekçelerinin kararda ayrıntılı bir şekilde belirtilmediği ve bu türden bir müdahalenin orantısız olduğu kanaatine varmıştır. Bu nedenle, yazışma hakkı ihlal edilmiştir.

(...)”

ŞİKÂyetLER

18. Başvuranlar, Sözleşme'nin 8 ve 10. maddelerini ileri sürerek, yazışmalarının iletilmemesinden şikâyet etmektedirler. Aynı olaylara dayanan 2468/19 no.lu başvuru kapsamında, başvuran ayrıca, Sözleşme'nin 6, 13, 14 ve 17. maddelerini ileri sürmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

19. Mahkeme, başvuruların olaylar ve şikâyetler açısından benzerliklerini dikkate alarak, İç Tüzüğü'nün 42. maddesinin 1. fıkrası uyarınca birleştirilmelerine karar vermektedir.

A. Sözleşme'nin 8. Maddesinin İhlal Edildiği İddiası Hakkında

20. Başvuranlar Sözleşme'nin 8 ve 10. maddelerini ileri sürerek, yazışmalarının alıcılara iletilmemesinden şikâyet etmektedirler. Mahkeme bu bağlamda, yazışmalar konusunda ifade özgürlüğü hakkının, Sözleşme'nin 8. maddesi ile korunduğunu hatırlatmaktadır (*Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, 25 Mart 1983, § 107, A Serisi, no. 61, *Fazıl Ahmet Tamer/Türkiye*, no. 6289/02, § 33, 5 Aralık 2006).

Dolayısıyla Mahkeme, başvuranların bu şikâyetinin söz konusu madde açısından incelenmesi gerektiği kanaatindedir. Bu hüküm aşağıdaki gibidir:

“1. Herkes, (...) yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. ”

21. Mahkeme diğer taraftan, somut olayda öncelikle başvuruların şikâyetinin, 14. No.lu Protokol (1 Haziran 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir) ile değiştirildiği şekliyle Sözleşme'nin 35. maddesi bakımından kabul edilebilir olup olmadığının belirlenmesi gerektiği kanaatindedir. Bu Protokol, Sözleşme'nin 35. maddesine yeni bir kabul edilebilirlik kriteri eklemiş olup, ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“3. Mahkeme, 34. madde uyarınca sunulan bireysel başvuruların aşağıda sayılı hallerde kabul edilemez olduğuna karar verir:

(...)

b) başvurucunun önemli bir zarara maruz kalmamış olduğuna kanaat getirirse, işbu Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan insan haklarına saygı anlayışının başvurunun esaslanmasını gerektirmemesi ve de ulusal bir mahkeme tarafından gerektiği şekilde ele alınmamış hiçbir davanın bu gerekçeyle reddedilmemesinin sağlanması şartıyla.”

22. Mahkeme, bu kriterin, uzun vadede, esaslanmasını gerektirmediği davaları daha hızlı bir şekilde incelemesini ve Avrupa düzeyinde insan haklarının hukuki olarak korunmasını sağlama öncelikli görevine odaklanmasını sağlamayı amaçladığını hatırlatmaktadır (14. No.lu Protokol'ün açıklayıcı raporu, §§ 39 ve 77-79). Nitekim Yüksek Sözleşmeciler Tarafından, açıkça, ister bireysel başvuru sahibinin hukuki menfaati açısı, ister Sözleşme hukukunun ve katıldığı Avrupa kamu düzeninin daha genel bakış açısı ne olursa olsun, Mahkemenin esaslanmasını gerektiren davalara daha çok vakit ayırmasını istemişlerdir (açıklayıcı rapor, § 77). Yüksek Sözleşmeciler Tarafından diğer taraftan, Mahkemeyi, yeni kabul edilebilirlik kriterini tam olarak uygulamaya ve *de minimis non curat praetor* (*hâkim önemsiz mevzularla meşgul edilmemelidir*) ilkesini uygulamaya ilişkin diğer olasılıkları dikkate almaya davet etmişlerdir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin geleceği hakkında düzenlenen üst düzey Interlaken Konferansı sırasında kabul edilen eylem planı, 19 Şubat 2010, § 9 c)).

1. *Başvuranların Önemli Bir Zarara Maruz Kalıp Kalmadıklarının Tespit Edilmesi Hakkında*

23. Mahkeme her şeyden önce, kabul edilebilirlik kriterleriyle ilgili olarak içtihatlarıyla geliştirilen ilkeleri hatırlatmaktadır (*Korolev/Rusya* (k.k.), no. 25551/05, AİHM 2010 ve *Giusti/İtalya*, no. 13175/03, §§ 24-36, 18 Ekim 2011). Mahkeme, mevcut davayı bu ilkeler ışığında inceleyecektir.

24. Mahkeme bu bağlamda, “önemli zarar” kavramının, bir hakkın ihlalinin, gerçekliği ne olursa olsun, kesinlikle yasal bir bakış açısıyla, uluslararası bir mahkeme tarafından yapılan incelemeyi haklı çıkarmak için asgari bir ağırlığa ulaşması gerektiği fikrine dayandığını vurgulamaktadır (yukarıda anılan karar *Korolev*). Bir hakkın ihlalinin, bu türden bir eşiği aşmış olmadığına dair kanıtlanmasında özellikle şu unsurların dikkate alınması gerekmektedir: ihlal edildiği ileri sürülen hakkın niteliği, bir hakkın kullanımına yapıldığı iddia edilen ihlalin etkisinin ağırlığı ve/veya ihlalin, başvuranın kişisel durumuyla ilgili doğurduğu olası sonuçlar. Mahkeme, bu sonuçları değerlendirirken, özellikle ulusal yargılamanın konusunu ve sonucunu inceleyecektir. Son olarak, bir ihlalin ağırlığı, başvuranın öznel algısı ve belirli bir davanın nesnel çıkarı da dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Sözleşme’nin ihlali, aynı zamanda belirleyici bir ilke sorunuyla da ilgili olabilir ve dolayısıyla maddi bir menfaati zedelemekten de önemli bir zarara neden olabilir (*ibidem*).

25. Mahkeme ardından, tutukluların yazışmalarının belirli bir düzeyde denetlenmesinin, kabul edilebilir olduğunu ve tutukluluğun normal ve makul gerekleri bakımından kendi içinde Sözleşme’ye aykırı düşmediğini hatırlatmaktadır (*Campbell/Birleşik Krallık*, 25 Mart 1992, § 45, A Serisi, no. 233). Bununla birlikte, bu türden bir denetimin derecesini genel olarak ölçmek için mektup yazma ve alma imkânının bazen tutuklu için dış dünya ile arasındaki tek bağlantıyı temsil ettiğinin unutulmaması gerekmektedir (*ibidem*).

26. Mahkeme, mevcut davanın koşullarında, başvuruların önemli bir zarara maruz kalıp kalmadıklarının belirlenmesi için söz konusu yazışmaların niteliğinin dikkate alınmasının uygun olduğu kanaatindedir. Mahkeme bu bağlamda, ihtilaf konusu mektupların, başvurularla bağı olmayan farklı alıcılar için yazıldığını ve özellikle Türkiye'deki askeri operasyonlar ve ulusal siyasi makamlara ilişkin olarak başvurular tarafından ileri sürülen genel değerlendirmeler içerdiğini gözlemlemektedir (bk. yukarıdaki 5-12. paragraflar). Mahkeme, bu anlamda söz konusu mektupların içeriğinin ve dolayısıyla alıcılara iletilmemesinin, başvurular için bir ilke konusuyla ilgili olabileceğini kabul edebilir. Bu unsur, Mahkeme açısından ilgili olmakla birlikte, ilgililerin somut olayda önemli bir zarara maruz kaldıkları sonucuna ulaşılması için yeterli değildir. Nitekim iddia edilen ihlallerin sonuçlarına ilişkin olarak bir başvuranın öznel izlenimi, nesnel gerekçelerle haklı gösterilebilmelidir (yukarıda anılan *Korolev*). Hâlbuki Mahkeme somut olayda benzer gerekçelendirmeler bulunmadığı kanısındadır.

27. Nitekim Mahkeme, başvuruların yazışma yapmalarının serbest olduğunu gözlemlemektedir. Cezaevi idarelerinin, başvuruların mektup göndermesini veya almasını engellemeye dayanan bir uygulaması, hiçbir şekilde söz konusu değildir. Ne başvuruların gönderebilecekleri mektup sayısı ne de alıcıları ile ilgili herhangi bir kısıtlama getirilmemiştir. Diğer taraftan, somut olayda başvuruların yakınlarıyla (aile veya sosyal çevre ile) yazışmaları hiçbir şekilde söz konusu değildir. Başvuruların kamu makamlarının, derneklerin veya basın organlarının dikkatini, örneğin kişisel durumları, tutukluluk koşulları, maruz kaldıkları ya da tanık oldukları muameleler üzerine çekmeye çalıştıkları mektuplar da söz konusu değildir. Ayrıca bunlar, bir avukata gönderilen mektuplar da değildir. Mahkeme bu bağlamda, aslında bir avukatla yapılan yazışmanın da, amacı ne olursa olsun, tutukluluk sırasında maruz kalınan muameleden şikâyetçi olmak için başvuru hakkının kullanılması için bir ön koşul oluşturduğunda, Sözleşme'nin 8.

maddesi gereğince ayrıcalıklı bir statüye sahip olduğunu hatırlatmaktadır (*Ekinci ve Akalın/Türkiye*, no.77097/01, § 47, 30 Ocak 2007).

28. Mahkeme, mevcut davanın koşullarında ve yukarıda sıralanan örneklerin, (27. paragraf), bir başvuranın yazışmalarının iletilmemesinden önemli bir şekilde kişisel olarak etkilenebileceği davaların kapsamlı bir tipolojisi olarak algılanmasa bile, mevcut davada başvuranlar tarafından ileri sürülen fiillerin, başvuranların iddia edilen ihlal sebebiyle önemli bir zarara maruz kaldıklarını ileri sürebilecekleri gibi kişisel durumları üzerinde sonuçlar doğurmadığı kanaatindedir.

2. Sözleşme ve Protokolleri İle Güvence Altına Alınan İnsan Haklarına Saygı Açısından Başvurunun Esas Yönünden İncelenmesi Gerektirip Gerektirmediği Hakkında

29. Mahkeme, Türkiye aleyhinde açılan davalar da dâhil olmak üzere daha önce birçok defa, tutukluların yazışmalarına saygı duyulması hakkının ihlal edilmesine ilişkin şikâyetlerle ilgili olarak, Devletlerin yükümlü olduğu içtihadı ilkeleri belirlediğini ve bu bağlamda yükümlülüklerine riayet edilip edilmediğini denetlediğini vurgulamaktadır (diğer kararlar arasında bk. Yukarıda anılan *Silver ve diğerleri*; *Mehmet Nuri Özen ve diğerleri/Türkiye*, no. 15672/08 ve diğer 10 başvuru, 11 Ocak 2011). Dolayısıyla mevcut davanın esas yönünden incelenmesi, bu konuda herhangi yeni bir unsur ortaya çıkarmayacaktır.

30. Mahkeme sonuç olarak, Sözleşme ve Protokolleri ile güvence altına alınan insan haklarına saygı açısından, başvurunun esas yönünden incelenmesine gerek olmadığı sonucuna varmaktadır.

3. Davanın Ulusal Bir Mahkeme Tarafından Gerektiği Şekilde İncelenip İncelenmediği Hakkında

31. Davanın, ulusal bir mahkeme tarafından gerektiği şekilde incelenmemiş olması durumunda, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının

b) bendi, başvurunun, yeni kabul edilebilirlik kriterine dayanarak reddedilmesine izin vermemektedir. Metni hazırlayanlar tarafından ikinci bir koruma maddesi olarak nitelendirilen bu hüküm (açıklayıcı rapor, § 82), her davanın, ulusal düzeyde veya Avrupa düzeyinde bir mahkemenin incelemesine tabi tutulmasını, yani başka bir deyişle adaletsizlikten kaçınılmasını güvence altına almayı hedeflemektedir. Bu hüküm ayrıca, özellikle bir ihlalden şikâyetçi olma imkânı sağlayan etkili bir başvuru yolunun ulusal düzeyde varlığını gerektiren Sözleşme'nin 13. maddesinden doğan ikincillik ilkesiyle de örtüşmektedir (yukarıda anılan *Korolev*).

32. Mahkeme, somut olayda başvuranların, iddialarını ulusal mahkemeler önünde ileri sürebildiklerini, ulusal mahkemelerin bu iddiaları, gerekçeli kararlarla reddettiklerini ve Devletlerin konu hakkında sahip olduğu takdir yetkisi dikkate alındığında, bu kararların, keyfi ya da açıkça makul olmayan nitelikte görünmediğini gözlemlemektedir. Diğer taraftan, başvuranların adli yardımdan faydalanmalarını kabul eden Anayasa Mahkemesi, Yüksek Mahkeme olarak, bu kararların Anayasa ile güvence altına alınan hak ve özgürlüklere uygunluğu hakkında son bir değerlendirmede bulunmuştur. Bu koşullarda, herhangi bir adaletsizlik söz konusu değildir. Dolayısıyla Mahkeme, başvuranların davasının, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının b) bendi anlamında, ulusal bir mahkeme tarafından gerektiği şekilde incelendiği sonucuna varmaktadır.

4. Sonuç

33. Mahkeme, yukarıda belirtilenler ışığında, bu şikâyetin, önemli bir zarara maruz kalınmamış olunması sebebiyle, 14 No.lu Protokol ile değiştirildiği şekliyle, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının b) bendi uyarınca, kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği kanaatine varmaktadır.

B. İleri Sürülen Diğer Şikâyetler Hakkında

34. Mahkeme, şikâyetlerin genel olarak ileri sürülme şekli ve dayanaktan yoksun niteliği dikkate alındığında, açıkça dayanaktan yoksun oldukları gerekçesiyle reddedilmesi gerektiği kanaatindedir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvuruların birleştirilmesine;

Başvuruların kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilerek, 11 Şubat 2021 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Aleš Pejchal
Başkan

KAYA/TÜRKİYE VE DİĞER BAŞVURULAR

EK

No.	Başvuru No.	Davanın adı	Başvuru tarihi	Başvuran Doğum Tarihi İkamet yeri Uyruğu
1	6992/18	Kaya/Türkiye	19.1.2018	Musa KAYA 1973 Balıkesir Türk
2	6997/18	Kaya/Türkiye	19.1.2018	Musa KAYA 1973 Balıkesir Türk
3	45197/18	Kaya/Türkiye	26.2.2018	Musa KAYA 1973 Balıkesir Türk
4	2468/19	Bal/Türkiye	11.12.2018	Naif BAL 1972 Bolu Türk